

Національний
банк України

Концептуальні підходи щодо приведення законодавства України у сфері страхування до вимог актів права ЄС

Департамент методології регулювання діяльності
небанківських фінансових установ

Березень 2026

Ця презентація підготовлена виключно з метою ознайомлення з концепцією законодавчих змін. Жодне положення, зазначене у цій презентації, не слід розуміти як конкретну вимогу, що міститься у законодавчому акті. Для отримання інформації щодо змісту конкретних положень проектів актів необхідно ознайомитись з проектом акта на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку України. Бачення майбутнього регулювання, що міститься у цій презентації, може бути змінено або вдосконалено за результатами подальшого опрацювання та обговорення з учасниками ринків фінансових послуг

Акти права ЄС

Рішення 23.06.2022 Європейською Радою щодо надання Україні статусу країни-кандидата зобов'язує нашу країну адаптувати національне законодавство відповідно до актів права ЄС

Законодавство
ЄС

Директиви

- мета - гармонізація законодавства всіх держав-членів
- завжди вимагають транспозиції до національного законодавства
- національне законодавство є джерелом права та обов'язків

Регламенти

- мета – уніфікація законодавства всіх держав-членів
- пряме застосування (не транспонуються в національне законодавство)
- пряме джерело прав та обов'язків

Зобов'язання України щодо імплементації актів права ЄС у сфері страхування

Директива Solvency II

~ 20 Регламентів

Директива IDD

~ 5 Регламентів

Директива MID

Відповідно до досвіду інших країн, переважна більшість положень Директив у сфері страхування впроваджуються на рівні законів

Технічні положення Директив будуть винесені на рівні НП НБУ.

До вступу України до ЄС норми Регламентів будуть впроваджені на рівні НПА НБУ

Підходи щодо імплементації актів права ЄС в Україні

Міжнародний досвід імплементації актів права ЄС підтверджує впровадження **максимально близьких до тексту редакцій положень Директив ЄС в національне законодавство** (Хорватія, Латвія, Литва, Естонія, Словенія, Польща тощо)

*При вступі України до ЄС Європейська Комісія буде здійснювати дослівний аналіз таблиць відповідності, відповідно **тексти оновлених положень законодавства НБУ мають бути максимально наближені до редакцій актів права ЄС***

30 грудня 2025 року Міжвідомча робоча група затвердила проект **Національної програми адаптації законодавства України до права ЄС**, очікується його схвалення Кабінетом Міністрів України

Особливість імплементації Директив

Директивна частина - текст розділів, положення яких регламентовані Директивами, **максимально наближений до тексту Директив**

Положення Директив, спосіб впровадження яких визначається кожною державою-членом самостійно

Національна частина – вимоги, не передбачені або не деталізовані Директивами, що базуються на вимогах чинного Закону про страхування або досвіді інших держав-членів

Імплементація актів права ЄС

Рішення 23.06.2022 Європейської Ради щодо надання Україні статусу країни-кандидата зобов'язує нашу країну адаптувати національне законодавство відповідно до актів права ЄС (три страхові Директиви - Solvency, IDD, MID)

до 2027 року

Діючий Закон України «Про страхування» імплементував:

- **концептуальні положення Директиви Solvency II** – за внутрішніми оцінками **ступінь імплементації складає до 30%**
- **положення Директиви IDD** – за внутрішніми оцінками **ступінь імплементації складає до 60%**

Новий Закон України «Про ОСЦПВ» **в більшій мірі імплементував положення Директиви MID**

НБУ розробляє **законодавчі зміни з метою повної імплементації страхових Директив** шляхом внесення змін до чинних законів та розробки нових положень НПА НБУ

Також НБУ **розробить проекти НПА** з детальними вимогами технічних положень Директиви Solvency II та Регламентів, які розвивають положення Директиви Solvency II

Вимоги щодо розрахунку платоспроможності за базовим підходом по строкам впровадження, критеріям переходу та моделям розрахунку будуть гармонізовані із положеннями Директиви Solvency II

Вимоги **чинного ЗУ «Про страхування» про перехід страховиків на базовий підхід оцінки платоспроможності з 01.01.2027 будуть перенесені**

До вступу в ЄС на страховому ринку діють чинні Закони та НПА НБУ

НБУ із залученням актуаріїв і страховиків в рамках запровадження вимог до платоспроможності страховиків відповідно до Solvency II **планує провести кількісну оцінку потенційного впливу** впровадження таких регуляторних вимог щодо платоспроможності на страховий ринок - **quantitative impact study (QIS)**

Вводяться в дію оновлені положення законів у сфері страхування, якими імплементовано **вимоги Solvency II, IDD, MID**, та НПА, розроблені в розвиток цих законів

Впродовж перехідного періоду до дати вступу в ЄС страховики приводять свою діяльність у відповідність, зокрема готують персонал та ІТ системи для розрахунку капіталу платоспроможності відповідно до правил Solvency II, готуються до подання спеціальної звітності (QRTs), підвищують капітал (за потреби), будують систему кількісної оцінки ризиків (ORSA)

Учасники страхового ринку адаптуються та **готуються до вимог та стандартів ЄС**

до дати вступу в ЄС
(орієнтовно 2030 рік)

Timeline

Діють вимоги чинного Закону про страхування та чинного Закону ОСЦПВ

01.01.2024

Прийняття НБУ НПА з детальними вимогами технічних положень Solvency II, IDD та Регламентів, які розвивають положення цих Директив

Встановлення перехідного періоду (не пізніше дати вступу до ЄС) для приведення діяльності учасників ринку у відповідність до вимог Solvency II, IDD, MID, зокрема, визначення строку для докапіталізації страховиків

31.12.2027

Прийняття ВРУ:

- змін до Закону України “Про страхування”
- нового Закону України “Про реалізацію страхових та перестрахових продуктів”;
- змін до Закону України “Про ОСЦПВ”

Введення в дію всіх прийнятих законів та НПА НБУ (уключаючи зміни до Закону про страхування, зміни до Закону про ОСЦПВ)

Пряма дія Регламентів ЄС

дата вступу України в ЄС (очікувана дата - 01.01.2030)

Імплементация Директиви Solvency II

Поточний стан

В Україні діє Закон «Про страхування», основна частина якого була введена в дію з **01.01.2024**. Прийняття зазначеного закону мало на меті імплементацію концептуальних положень Директиви Solvency II (2009/138/ЄС) в українське законодавство.

Усі напрямки регулювання страхової діяльності, що охоплені Директивою Solvency II, в більшій чи меншій мірі знайшли відображення у вже діючих на сьогодні редакціях Закону та НПА.

Зокрема, з урахуванням підходів Директиви Solvency II визначено умови авторизації страховиків та вимоги до їх платоспроможності, системи управління, врегульовано порядок примусового виходу страховика з ринку, визначено процедуру передачі страхового портфеля, визначено порядок здійснення нагляду НБУ

Підхід до платоспроможності страховиків відповідно до чинного Закону про страхування

- У перехідному періоді до 2027 для усіх страховиків діє спрощений підхід
- «Спрощений» підхід не відповідає Solvency II (Pillar I) щодо розрахунку SCR та MCR, здійснення ORSA
- З 2027 року (залежно від відповідності кожного окремого страховика встановленим критеріям) планувалося, що частина страховиків має перейти до застосування «базового» підходу (за Solvency II)

Відповідно до скринінгового звіту Європейської Комісії Україна має низький рівень узгодженості з законодавством ЄС в частині режиму Solvency II, зокрема щодо застосування вимог до SCR та MCR

Загальний підхід щодо законодавчих змін

НБУ готує зміни до Закону України «Про страхування», що включає:

1

Деталізовані вимоги відповідно до Директиви Solvency II (Pillar I, Pillar II та Pillar III) для страховиків, які підпадають під вимоги цієї Директиви

2

Деталізовані вимоги відповідно до Директиви Solvency II для малих та нескладних страховиків (відповідно до останніх змін у Директиву, прийнятих у 2024, які мають бути впроваджені у законодавство держав-членів на початку 2027)

3

Для страховиків, які не підпадають під дію Solvency II, буде визначено в окремому розділі нової редакції Закону про страхування **національний підхід щодо регулювання** (наближений до чинних вимог діючого Закону про страхування)

4

Деякі національні положення, що не регулюються Директивою (в першу чергу, детальні процедурні питання)

Концептуальні зміни в регулюванні діяльності страховиків

Pillar I

- ліміти переходу на Solvency II будуть вище
- визначення стандартної формули розрахунку SCR, встановлення права використання внутрішньої моделі розрахунку SCR
- суттєве підвищення абсолютних мінімальних значень мінімального капіталу (MCR)
- зміна ролі тимчасового адміністратора при виході страховика з ринку в примусовому порядку
- погодження Регулятором права на врахування складових власного капіталу в складі регулятивного капіталу

Pillar II

- запровадження страховиками власної оцінки ризиків дотримання платоспроможності (ORSA)
- встановлення макропруденційних правил (управління ризиком ліквідності)

Pillar III

- встановлення нової звітності для страховиків, в тому числі звіту про платоспроможність страховика та наглядового звіту
- оновлення обсягу інформації в межах звітності страховиків
- уточнення періодичності подання звітності за Solvency II

Інші новели законопроекту

Товариства взаємного страхування:
авторизація та вимоги до діяльності

**Компанії спеціального
призначення (SPV)**

**Нова категорія ліцензіатів -
"професійний" перестраховик**

**Визначення особливостей
регулювання для малих і нескладних
страховиків (нова категорія в з
Solvency II), а також кептивних СК**

**Впровадження права на
транскордонну діяльність для
страховиків в межах ЄС (право на
надання послуг)**

**Уточнення класів зі
страхування життя (що
уключають інвестиційне
страхування)**

**Особливості діяльності
нерезидентів з третіх країн
(не країн ЄС), їх філій**

**Обмін інформацією з
регуляторами держав-членів
ЄС, третіх країн, EIOPA**

Інші зміни

- технічне узгодження тексту з Solvency II;
- пропорційне регулювання для страховиків на "Solvency I" в інших сферах, крім SCR, MCR: технічні резерви, регулятивний капітал, звітність, система управління

Нормативно-правові акти під Solvency II

Розроблення нових НПА та прийняття змін до діючих НПА з метою впровадження Регламентів та технічних стандартів ЄС (для повної імплементації Solvency II), прийнятих на реалізацію Директиви, зокрема Регламенту ЄС 2015/35

НПА тимчасової дії, запроваджені з метою підготовки та адаптації страховиків до вимог Solvency II

Вступ
України
до ЄС

Нові НПА

вимоги до платоспроможності та інвестиційної діяльності (загальні вимоги, SCR стандартна формула та внутрішня модель, додатковий капітал до SCR, MCR, оцінка активів та зобов'язань, технічні резерви, регулятивний капітал, вимоги до інвестування та покриття резервів, процедури погоджень НБУ);

розкриття страховиками інформації;

вимоги до аудиту звітності страховика;

визнання та **вимоги до страхових груп**;

реалізація **нових повноважень Регулятора** в частині обміну інформацією з EIOPA та іншими регуляторами, розкриття НБУ інформації

Зміни до чинних НПА

авторизаційні умови та вимоги до діяльності **система управління** страховика

класи страхування, особливості укладання та виконання договорів за класами страхування

складання та подання страховиками **звітності** плани відновлення, фінансування

реорганізація та ліквідація страховика за рішенням загальних зборів, передача та виконання страховиком страхового портфеля

реалізація **повноважень Регулятора** (безвиїзний нагляд, інспекційні перевірки, застосування заходів нагляду)

Оцінка впливу впровадження Solvency II на страховий ринок України

В рамках запровадження вимог до платоспроможності страховиків відповідно до Solvency II НБУ планує провести кількісну оцінку потенційного впливу впровадження таких регуляторних вимог щодо платоспроможності на страховий ринок - **quantitative impact study – QIS***

В межах QIS планується*:

- вивчити готовність ринку, зокрема IT-систем страховиків
- визначити необхідний обсяг даних для проведення оцінки
- підготувати страховиків до використання звітності QRTs (стандартизовані шаблони кількісної звітності, передбачені директивою Solvency II, які страхові компанії подають регуляторам для розкриття інформації про їх ризики та платоспроможність) та інших шаблонів звітності за Solvency II
- здійснити попередній розрахунок SCR відповідно до правил Solvency II
- оцінити потребу в докапіталізації кожного страховика

Проведення **QIS** в Україні планується з допомогою Регуляторів інших країн-членів, які мають досвід проведення аналогічних досліджень

Для проведення QIS необхідно опиратися на біометричні характеристики, притаманні саме українському страховому ринку. Тому перед проведенням QIS НБУ збере низку статистичних даних від страховиків для побудови таблиць смертності

* QIS є стандартною практикою для країн-членів ЄС, що передбачає низку аналітичних досліджень, ініційованих Європейським органом з питань страхування та професійного пенсійного забезпечення (EIOPA) спільно з національними регуляторами, спрямованих на всебічну оцінку фінансових наслідків впровадження нових директив для суб'єктів страхового ринку, а також калібрування внутрішніх моделей регуляторів (зокрема моделі наглядової оцінки) та доповнення вимог щодо регуляторної звітності ЄС специфічними показниками, які відслідковуються національними регуляторами

Імплементация Директиви IDD

IDD

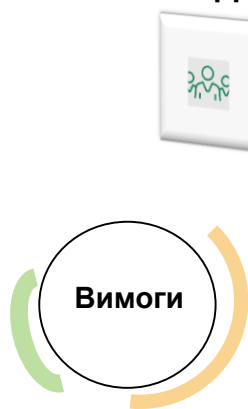

В Україні з **01.01.2025** діє Розділ 12 Закону України «Про страхування» та НПА, які імплементують положення Директиви IDD (2016/97/ЄС).

Усі напрямки регулювання діяльності з реалізації страхових продуктів, включаючи діяльність страхових посередників, що охоплені Директивою IDD, в більшій мірі знайшли відображення у вже діючих на сьогодні редакціях Закону та підзаконних актах.

Законодавство України частково відповідає Директиві IDD, зокрема в таких аспектах:

- Визначені **категорії страхових посередників** та вимоги до їх діяльності
- Визначені **професійні вимоги** до осіб, задіяних до реалізації страхових та перестрахових продуктів (працівників та керівників з реалізації страховиків та страхових посередників)
- Визначено порядок **авторизації** кожної категорії страхового посередника
- Визначені особливості **ведення єдиного Реєстру страхових посередників**
- Встановлені особливості **переддоговірних відносин** з клієнтами

Загальний підхід щодо законодавчих змін

НБУ готує окремий Законопроект про реалізацію страхових та перестрахових продуктів

Вимоги чинного Закону про страхування, які відповідають положенням IDD, будуть перенесені до нового законопроекту, а саме такі розділи:

- Розділ 12 «Реалізація страхових та перестрахових продуктів»
- Розділ 13 «Вимоги до укладення та виконання договорів страхування»

Зміни щодо уточнення аспектів діяльності з реалізації

Уточнені вимоги щодо авторизації та діяльності страхових посередників з метою повної імплементації IDD та вирішення проблемних питань практичного застосування:

- визначено іншу посередницьку діяльність
- згруповані вимоги щодо авторизації для кожної категорії страхових посередників

Уточнені професійні вимоги, зокрема розширено право страхового посередника обирати вид фінансового забезпечення - договір страхування відповідальності страхового посередника або банківську гарантію

Уточнені вимоги до договорів страхування з метою вирішення технічних неузгодженостей та проблемних питань практичного застосування

Новели законопроекту

Умови здійснення діяльності з реалізації в межах країн - членів ЄС

- право на заснування
- право на свободу надання послуг

Умови здійснення діяльності з реалізації страхових посередників з третіх країн (не з країн ЄС)

- право на діяльність в Україні на основі створення філії
- регулювання в рамках українського законодавства

Вимоги до інформації та правила ведення бізнесу

- інформаційний документ (у форматі, визначеному Регламентом ЄС)
- вимоги до нагляду та управління страховим продуктом

Умови здійснення діяльності з реалізації інвестиційних продуктів на основі страхування

- нова категорія страхових продуктів
- встановлення вимог до переддоговірних відносин при реалізації таких продуктів

Нагляд НБУ за діяльністю з реалізації

- взаємодія НБУ з ЕІОРА державами-членами та третіми країнами
- нагляд за ринковою поведінкою в межах діяльності з реалізації на території України
- звітування ЕІОРА

Вимоги до договорів страхування, перестрахування, співстрахування

- нові вимоги до договорів страхування юридичних витрат

Нормативно-правові акти під IDD

Розроблення нових НПА та прийняття змін до діючих НПА для впровадження Регламентів (для повної імплементації IDD), прийнятих на реалізацію Директиви

Вступ
України
до ЄС

Нові НПА

умови здійснення діяльності з реалізації страховими посередниками в межах країн - членів ЄС

управління страховим продуктом

порядок інформаційного обміну та звітування Регулятора до EIOPA

інформаційний документ за формою, визначеною в Регламенті

Зміни до чинних НПА

авторизаційні умови та вимоги до діяльності страхових посередників-резидентів

ведення Реєстру страхових посередників

реалізація повноважень Регулятора (безвізний нагляд, застосування наглядових заходів)

Імплементация Директиви MID

MID

в Україні діє Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (2024), який був введений в дію з **01.01.2025**. Зазначений закон впроваджував концептуальні положення Директиви MID (2009/103/EC) в українське законодавство.

Усі напрямки регулювання діяльності з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, визначені українським законодавством, в більшій чи меншій мірі **відповідають підходам, встановленим MID для третіх країн.**

Законодавство України частково відповідає законодавству ЄС у сфері ОСЦПВ, зокрема в таких аспектах:

Відповідно до скринінгового звіту Європейської Комісії українське законодавство частково відповідає законодавству ЄС про ОСПВ. Україні слід вжити заходів для повного приведення у відповідність до MID до моменту вступу в ЄС, в тому числі збільшити мінімальні суми, передбачені MID

Загальний підхід щодо законодавчих змін

НБУ готує зміни до діючого Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (2024), який був введений в дію з 01.01.2025.

1

Закон імплементував концептуальні положення MID для третіх країн

2

Потребують впровадження вимоги, що застосовуються до держав-членів ЄС щодо:

- підвищення страхової суми до мінімальних розмірів, визначених останньою версією MID до вступу країни в ЄС
- гармонізації умов внутрішніх договорів ОСЦПВ з вимогами останньої версії MID для держав-членів ЄС, зокрема:
 - запровадження «єдиного полісу» для України та ЄС;
 - встановлення вимог щодо призначення страховиками представників з врегулювання претензій;
 - впровадження стандартизованої в ЄС форми «виписки про історію страхових випадків
- уточнення визначення транспортних засобів, які підлягають обов'язковому страхуванню відповідно до положень MID
- впровадження інформаційної взаємодії НБУ з Європейською Комісією

Дякуємо за увагу!

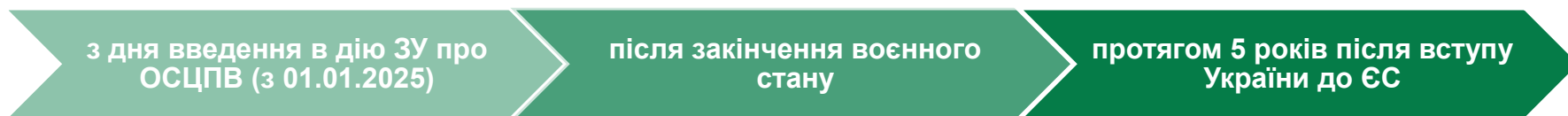
Додатки

Розмір страхових сум з ОСЦПВ в Україні

Наразі страхові суми встановлені на рівні, значно нижчому, ніж того вимагає MID

Страхова сума на один страховий випадок, євро	ЗУ про ОСЦПВ	Motor Insurance Directive
за шкоду життю/здоров'ю	~ 100 000 (5 000 000 грн)	6 450 000
за шкоду майну	~ 25 000 (1 250 000 грн)	1 300 000

З метою досягнення мінімальних сум, визначених MID, чинний Закон про ОСЦПВ передбачає декілька етапів поступового збільшення страхових сум:

Впровадження “єдиного” полісу

З метою повного узгодження з MID необхідною є зміна підходу щодо території покриття за полісом ОСЦПВ:

Чинне регулювання:

Внутрішній договір ОСЦПВ:

- діє виключно на території України
- має низькі страхові суми

Сертифікат «Зелена картка»:

- обов'язкова при виїзді за кордон
- діє на території країн – учасниць системи «Зелена картка»
- страхова сума відповідає Директиві
- врегулювання страхового випадку здійснюється відповідно до законодавства країни, де сталося ДТП

Для резидентів України

Майбутнє регулювання:

«Єдиний» поліс з виконанням мінімальних умов, визначених Директивою, що є однаковими для:

- території України
- території країн – учасниць системи «Зелена картка», які **приєдналися до Багатосторонньої угоди**

Сертифікат «Зелена картка»:

- для всіх інших країни, що не приєдналися до Багатосторонньої Угоди (зокрема, Туреччина, Туніс та ін.)

При виїзді в країни Європи Зелена картка буде не потрібна

Сертифікат «Зелена картка»

Короткостроковий внутрішній договір ОСЦПВ, виданий українським страховиком

При в'їзді в Україну

«Єдиний» поліс, виданий страховиком країни, яка приєдналася до Багатосторонньої угоди

Для всіх інших країн (один з варіантів):

- сертифікат «Зелена картка»
- короткостроковий «єдиний» поліс, виданий українським страховиком («прикордонне» страхування)

Для в'їзду європейців в Україну Зелена картка буде не потрібна

Особливості врегулювання страхових випадків

З метою імплементації MID необхідним є впровадження таких новацій :

- Встановлення обов'язку страховика призначити представника з врегулювання претензій у кожній державі – члені ЄС як авторизаційної вимоги для отримання ліцензії на здійснення ОСЦПВ
- Запровадження вимог до таких представників з врегулювання претензій
- Оновлення вимог до переліку інформації, що зберігається у Централізованій базі даних МТСБУ (зокрема, в частині даних щодо представників з врегулювання претензій)
- Уточнення строків врегулювання страхового випадку відповідно до положень Директиви, підстав для подовження строків прийняття рішення страховиком про страхову виплату
- Перегляд переліку підстав для невиконання принципу Директиви щодо «безумовності виплати потерпілій особі»
- Уточнення переліку функцій МТСБУ, зокрема у разі, якщо страховик/його представник з врегулювання претензій не врегулювали страховий випадок протягом 3 місяців з дати подання заяви потерпілим, як вимога «єдиного полісу»
- Врегулювання відносин МТСБУ з компенсаційними органами (бюро) інших держав-членів ЄС у разі настання страхового випадку :
 - на території України за участю транспортного засобу, зареєстрованого в іншій державі-члені ЄС
 - на території іншої держави-члена ЄС за участю транспортного засобу, зареєстрованого в Україні

Інші необхідні зміни

З метою повного узгодження з MID необхідними є зміни, зокрема, щодо:

- Уточнення визначення транспортних засобів, які підлягають обов'язковому страхуванню відповідно до положень Motor Insurance Directive
- Скасування перевірки наявності полісу при перетині кордону з країнами ЄС (після приєднання до Багатосторонньої угоди)
- Впровадження стандартизованої в ЄС форми «виписки про історію страхових випадків» та врахування інформації з такої виписки при визначенні страхової премії незважаючи від держави-члена ЄС, де вона була видана
- Впровадження інформаційної взаємодії НБУ з Європейською Комісією у випадках, передбачених Директивою (зокрема, повідомлення про транспортні засоби, звільнені від обов'язкового страхування та органи, відповідальні за компенсацію у разі заподіяння ними шкоди)

Для завершення імплементації MID також необхідне **повне технічне та термінологічне узгодження** положень Закону з текстом Директиви.

Для повної імплементації MID необхідним є також внесення змін до деяких чинних нормативно-правових актів НБУ, зокрема, авторизаційних умов щодо наявності представників страховиків у країнах ЄС, наявності інформації у базі даних МТСБУ щодо таких представників страховиків.

Ключові законодавчі зміни

Solvency II

 Вимоги до оцінки платоспроможності страховиків відповідно до Solvency II

 Впровадження права на транскордонну діяльність для страховиків в межах ЄС

Особливості діяльності нерезидентів з третіх країн (не країн ЄС), їх філій

 Визначення особливостей регулювання для малих і нескладних страховиків (нова категорія в Директиві)

 Пропорційний підхід в межах регулювання та нагляду на страховому ринку

 Обмін інформацією з регуляторами держав-членів ЄС, третіх країн, ЕІОРА

 Зміна ролі тимчасового адміністратора при виході страховика з ринку в примусовому порядку

IDD

 Оновлення вимог до фінансового забезпечення діяльності страхових посередників

 Вимоги до переддоговірної інформації та правил ведення бізнесу для продуктів з інвестиційною складовою

 Нова процедура управління страховим продуктом

 Впровадження права на транскордонну діяльність для страхових посередників в межах ЄС

 Оновлення вимог до діяльності страховиків та страхових посередників з урахуванням практичних проблем

MID

 Підвищення страхової суми за договорами ОСЦПВ до мінімальних розмірів, визначених Директивою MID

 «Єдиний поліс» для України та ЄС

Національний банк України

[Web](#) ▪ [Facebook](#) ▪ [Twitter](#) ▪ [Flickr](#) ▪ [Youtube](#) ▪ [Instagram](#)